

J.M. COETZEE

Copilărie

Scene de viață provincială

Traducere din engleză și note de
IRINA HOREA

HUMANITAS
fiction

Unu

Locuiesc într-un cartier de la marginea orașului Worcester, între calea ferată și National Road. Străzile cartierului poartă nume de copaci, dar copaci încă nu există. Adresa lor este Poplar Avenue¹ nr. 12. Toate casele din zonă sunt noi și identice. Sunt amplasate pe parcele mari de argilă roșie, pe care nu crește nimic, despărțite de garduri de sârmă. În fiecare curte din spate se află o construcție mică alcătuită dintr-o încăpere și un spălător. Cu toate că n-au servitori, denumesc acest spațiu „camera servitorului“ și „spălătorul servitorului“. Folosesc camera servitorului pentru a depozita diverse obiecte: ziare, sticle goale, un scaun rupt, o saltea veche din fibră de cocos.

În fundul curții înjgheabă un coteș și instalează înăuntru trei găini care ar trebui să facă ouă pentru consumul casnic. Dar găinilor nu le merge bine. Apa de ploaie, care nu reușește să se infiltreze în argilă, bălțește în curte. Coteșul se transformă într-o mocirlă puturoasă. Găinile se aleg cu umflături oribile pe picioare, parcă au piele de elefant. Suferinde și mofluze, nu se mai ouă. Mama lui se sfătuiește cu sora ei din Stellenbosch, care zice că găinile se vor oua din nou după ce li se vor tăia crustele cornoase

¹ Bulevardul Plopiilor (engl.).

de sub limbă. Astfel că mama ia găinile pe rând, le prinde între genunchi, le apasă gușa până când își cască ciocul și, cu vârful unui cuțit de decojit, le răscaie limba. Găinile țipă, se zbat, ochii le ies din orbite. Cutremurat, el se întoarce cu spatele. Îi vine în gând cum trântește mama fleicile pentru tocană pe masa din bucătărie și le taie în bucățele; se gândește la degetele ei pline de sânge.

Cele mai apropiate prăvălii se găsesc la o milă distanță, de-a lungul unui drum pustiu, mărginit de eucalipti. Prinsă ca-ntr-o capcană în casa cât o cutie din cartierul acela, mama lui nu are altceva de făcut toată ziua decât să măture și să deretice. De câte ori suflă vântul, un praf fin, argilos se vâlătuțește pe sub uși, se furișează prin crăpăturile din tocul ferestrelor, pe sub streșini, prin îmbinările tavanului. La sfârșitul unei zile vântoase, praful zace în mormane de câteva degete grosime de-a lungul zidului din față.

Părinții lui cumpără un aspirator. În fiecare dimineață, mama trage aspiratorul dintr-o cameră în alta, aspirând praful în pântecul hârâitor pe care un drăcușor roșu și zâmbitor pare că sare peste-un gard. Un drăcușor: de ce?

Se joacă cu aspiratorul, rupe hârtie și se uită cum zboară fășiile în susul furtunului, asemenea frunzelor în vânt. Ține furtunul deasupra unui mușuroi de furnici și le aspiră, trimițându-le la moarte.

În Worcester sunt furnici, muște, cohorte de purici, o adevărată năpastă. Worcester se află la numai nouăzeci de mile de Cape Town, dar aici totul e mai rău ca acolo. Deasupra șosetelor, picioarele lui sunt încinse de-un inel de pișcături de purice și pline de cruste acolo unde s-a scărpinat. Sunt nopți în care nu poate dormi din pricina mâncărimilor. Nu înțelege de ce au trebuit să plece din Cape Town.

Nici mama lui nu e împăcată. Aș vrea să am un cal, zice ea. Dac-aș avea unul, aș putea măcar să călăresc în veld. Un cal! exclamă tatăl lui: Vrei să fii Lady Godiva¹?

Mama nu cumpără cal. În schimb, în loc de cal, într-o bună zi, pe nepusă masă, își cumpără o bicicletă de damă, la mâna a doua, vopsită în negru. E atât de mare și de grea, încât, când el încearcă să meargă pe ea prin curte, nu ajunge la pedale.

Ea nu știe să meargă pe bicicletă; n-o fi știind nici să călărească un cal. A cumpărat bicicleta crezând că merusul pe bicicletă e floare la ureche. Iar acum nu se găsește nimeni s-o învețe.

Tata nu-și poate ascunde satisfacția. Femeile nu merg pe bicicletă, zice el. Mama îl sfidează. N-o să rămân prizonieră în casa asta, zice ea. Vreau să fiu liberă.

La început, lui i s-a părut minunat că mama are o bicicletă a ei. Chiar își imagina cum vor merge ei trei cu bicicleta, pe Poplar Avenue, ea, el și fratele lui. Dar acum, auzind glumele tatei, căroră mama le răspunde cu o tăcere îndărătnică, începe să ezite. Femeile nu merg pe bicicletă: dar dacă tata are dreptate? Dacă mama nu găsește pe nimeni care s-o învețe, dacă nici o altă soție din Reunion Park nu are bicicletă, atunci poate că într-adevăr nu se cade ca femeile să meargă pe bicicletă.

În curtea din spate, fără nimeni în preajmă, mama încearcă să învețe de una singură. Ținând picioarele întinse de-o parte și de alta a bicicletei, coboară pe aleea în pantă ce duce la îngrăditura pentru găini. Bicicleta se

¹ Lady Godiva – soția unui nobil anglo-saxon care, conform legendei, a călărit goală pe străzile orașului Coventry, în Anglia, pentru a obține o reducere a taxelor covârșitoare impuse de soțul ei.

înclină, se oprește. Pentru că nu are cadru, mama nu cade, ci se bălăbănește caraghios, ținându-se de ghidon.

Simte brusc o ostilitate față de mama lui. În seara aia, îi ține partea tatei în zeflemele. Își dă foarte bine seama că asta înseamnă o adevărată trădare. Acum mama este singură de tot.

Și totuși, mama învață să meargă pe bicicletă, chiar dacă nesigur și smucit, învârtind cu efort pedalele grele.

Când el e la școală dimineța, ea face expediții până la Worcester. O singură dată i se întâmplă s-o zărească pe bicicletă. Poartă o bluză albă și o fustă neagră. Vine pe Poplar Avenue, spre casă. Părul îi flutură în vânt. Arată tânără, ca o fată, tânără, proaspătă, misterioasă.

De câte ori tatăl lui vede bicicleta neagră și grea sprijinită de zid, face tot felul de glume pe socoteala ei. În glumele lui, cetățenii din Worcester se întrerup din treburile lor ca să caște gura la femeia care se strofoacă pe bicicletă prin dreptul lor. *Trap! Trap!* îi strigă ei, în batjocură: Împinge! Glumele astea nu-s deloc amuzante, deși mai apoi el și tata se prăpădesc de râs. Mama însă nu le răspunde cu aceeași monedă, n-are asemenea har.

— N-aveți decât să râdeți, zice ea.

Apoi, într-una din zile, fără nici o explicație, nu mai merge cu bicicleta. Curând după aceea, bicicleta dispare. Nimeni nu spune nici un cuvânt, dar el știe că mama a fost înfrântă, a fost pusă la locul ei, și el știe că trebuie să suporte o parte din vină. Într-o zi o să îndrept eu lucrurile, își promite el.

Imagina mamei pe bicicletă îi stăruie în minte. O vede pedălând în sus pe Poplar Avenue, fugind de el, fugind spre ceea ce-și dorește ea. Nu vrea ca mama lui să plece. Nu vrea ca ea să aibă propriile dorințe! Vrea ca

mama să fie mereu în casă, așteptându-l să-l întâmpine când el se întoarce acasă. Nu se întâmplă des să se alieze cu tatăl lui împotriva ei: de fapt, mai degrabă îi vine să se alieze cu ea împotriva tatei. Dar în acest caz, el face parte din tabăra bărbaților.